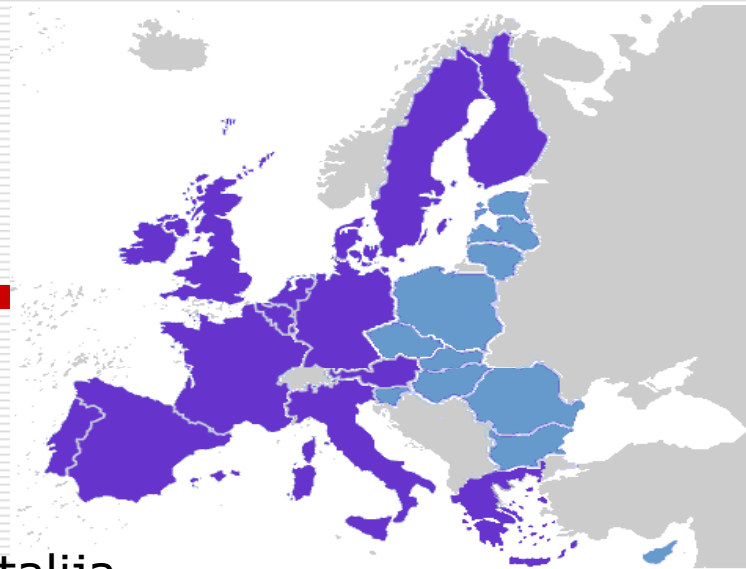

Seminar & Brokerage event
PROMOCIJA ISTRAŽIVANJA I INOVACIJA
U FUNKCIJI KONKURENTNOSTI
19. juni 2012, Banja Luka

AKREDITACIJA LABORATORIJA I CE
OZNAČAVANJE PROIZVODA KAO
PREDUSLOV ZA UKLANJANJE TEHNIČKIH
BARIJERA U TRGOVINI

dr Vid Jovišević, redovni profesor,
mr Stevo Borojević, dipl.inž., viši asistent
Univerzitet u Banjoj Luci, Mašinski fakultet, Banja Luka

EVROPSKA UNIJA

1952 Belgija, Francuska, Holandija, Italija,
Luksemburg, Nemačka
1973 Danska, Irska, Velika Britanija
1981 Grčka
1986 Portugal i Španija
1990 područje istočne Nemačke
1995 Austrija, Finska, Švedska
2004 Češka, Estonija, Kipar, Latvija, Litva,
Mađarska, Malta, Poljska, Slovaška, Slovenija
2006 Rumunija, Bugarska

- 27 država u EU
- 450.000.000 stanovnika
- + Norveška, Island
Lihtenštajn (EEA)

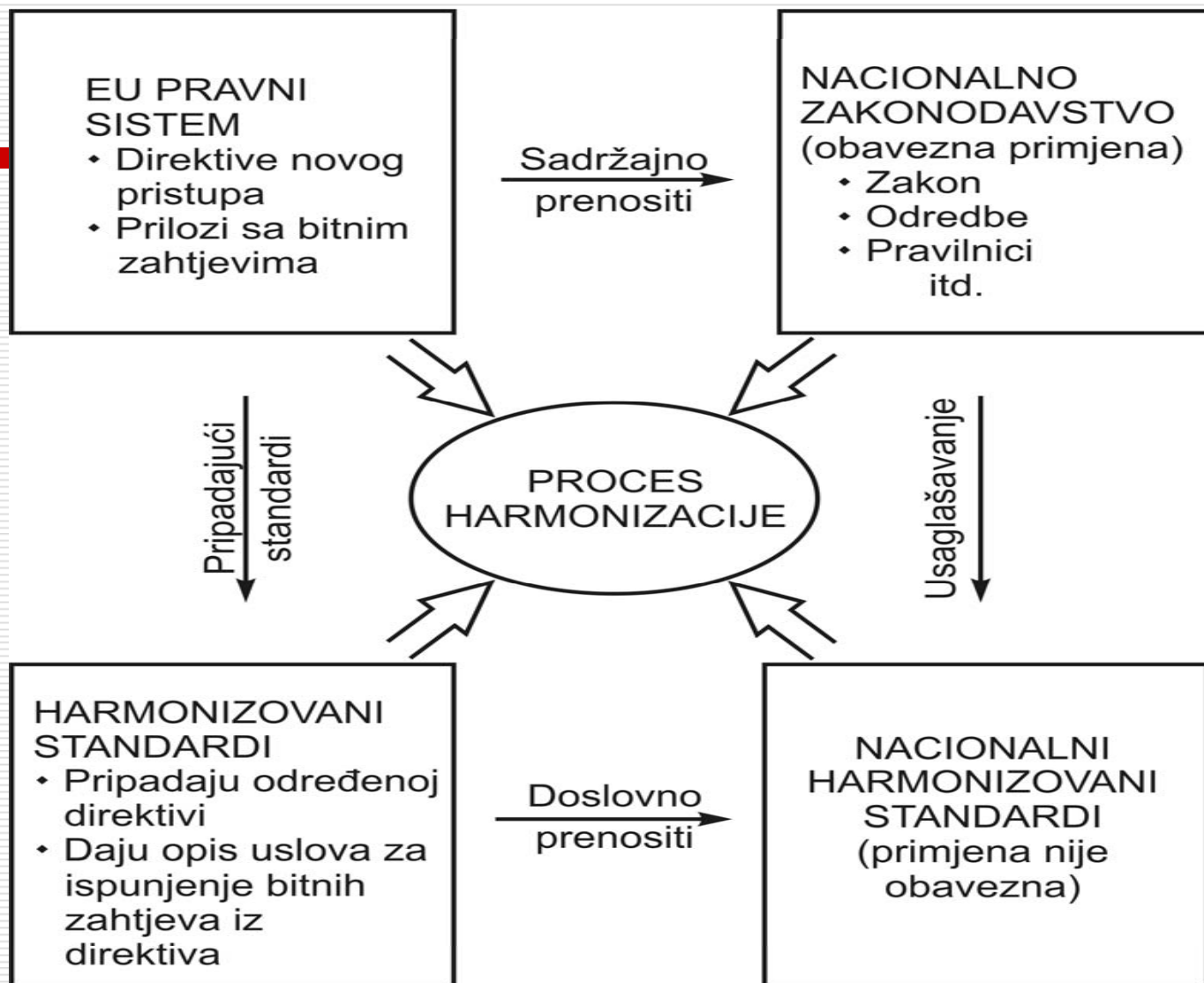
Model organizacije tržišta EU

- Sistem sa snažnim institucijama koje štite prava građana i regulisano tržište koje osigurava slobodnu konkurenciju po strogo utvrđenim pravilima;
- Onemogućuje monopol, štiti zdravlje i život građana, štiti okolinu, štiti interese potrošača i ruši barijere slobodnom kretanju ljudi, roba i usluga;

PODRUČJE BEZ NUTRAŠNJIH GRANICA U KOME JE SLOBODAN PROTOK

Slobodno kretanje ljudi	<ul style="list-style-type: none">•ukidanje granične kontrole•usklađivanje Zakona o ulazu, azilu, oružju i drogama•pravo građanina EU da se nastani i radi na teritoriji druge zemlje iz EU
Slobodno kretanje roba	<ul style="list-style-type: none">•ukidanje graničnih kontrola•usklađivanje međusobnog priznavanja pravila i regulativa•usklađivanje poreza
Slobodno kretanje usluga	<ul style="list-style-type: none">•liberalizacija finansijskih usluga•usklađivanje bankarskih i osiguravajućih supervizija•otvaranje tržišta transporta i telekomunikacija
Slobodno kretanje kapitala	<ul style="list-style-type: none">•veća sloboda kretanja monetarnih i transakcija kapitala•koraci prema zajedničkom tržištu za finansijske usluge•liberalizacija transfera hartija od vrijednosti

HARMONIZACIJA TEHNIČKOG ZAKONODAVSTVA

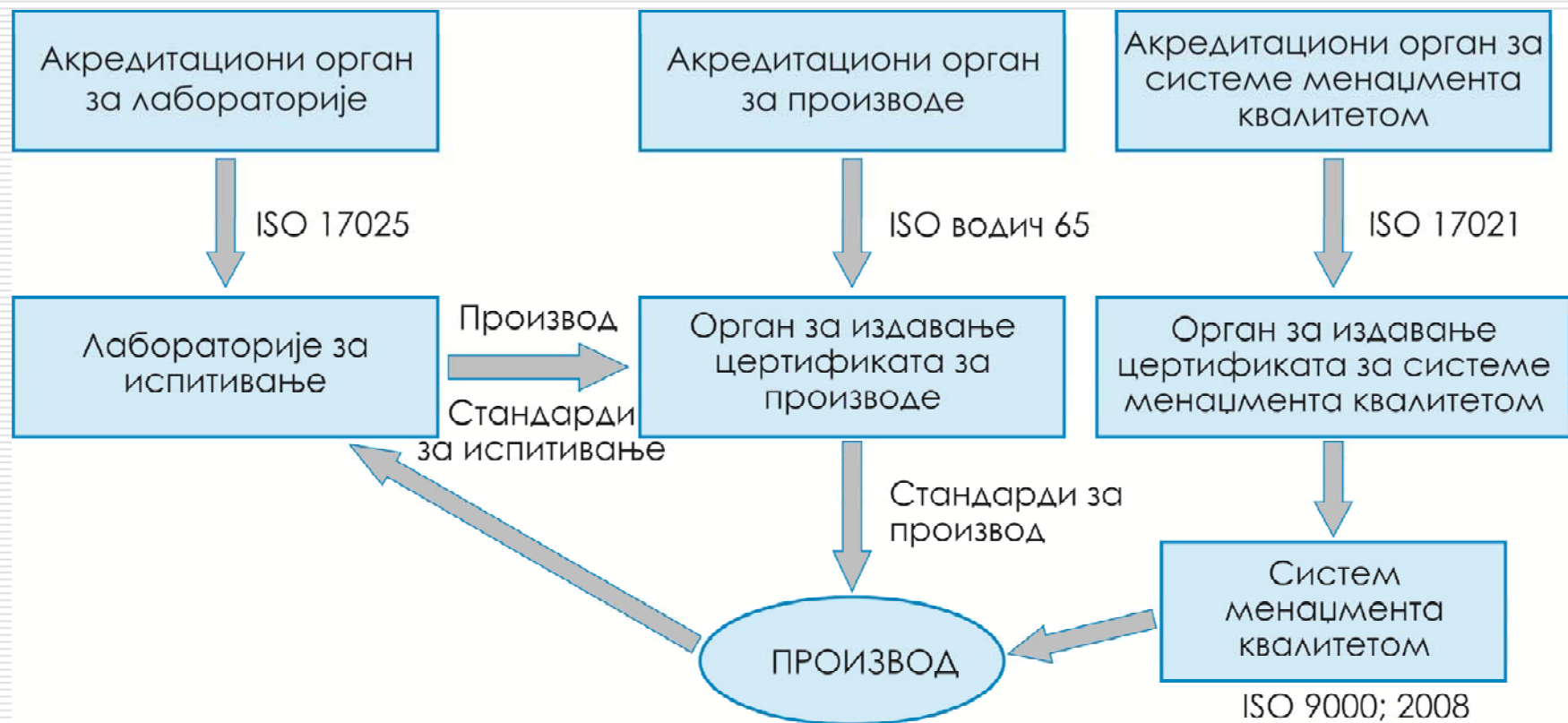
Sadržajno prenositi

Doslovno prenositi

Pripadajući standardi

Usaglašavanje

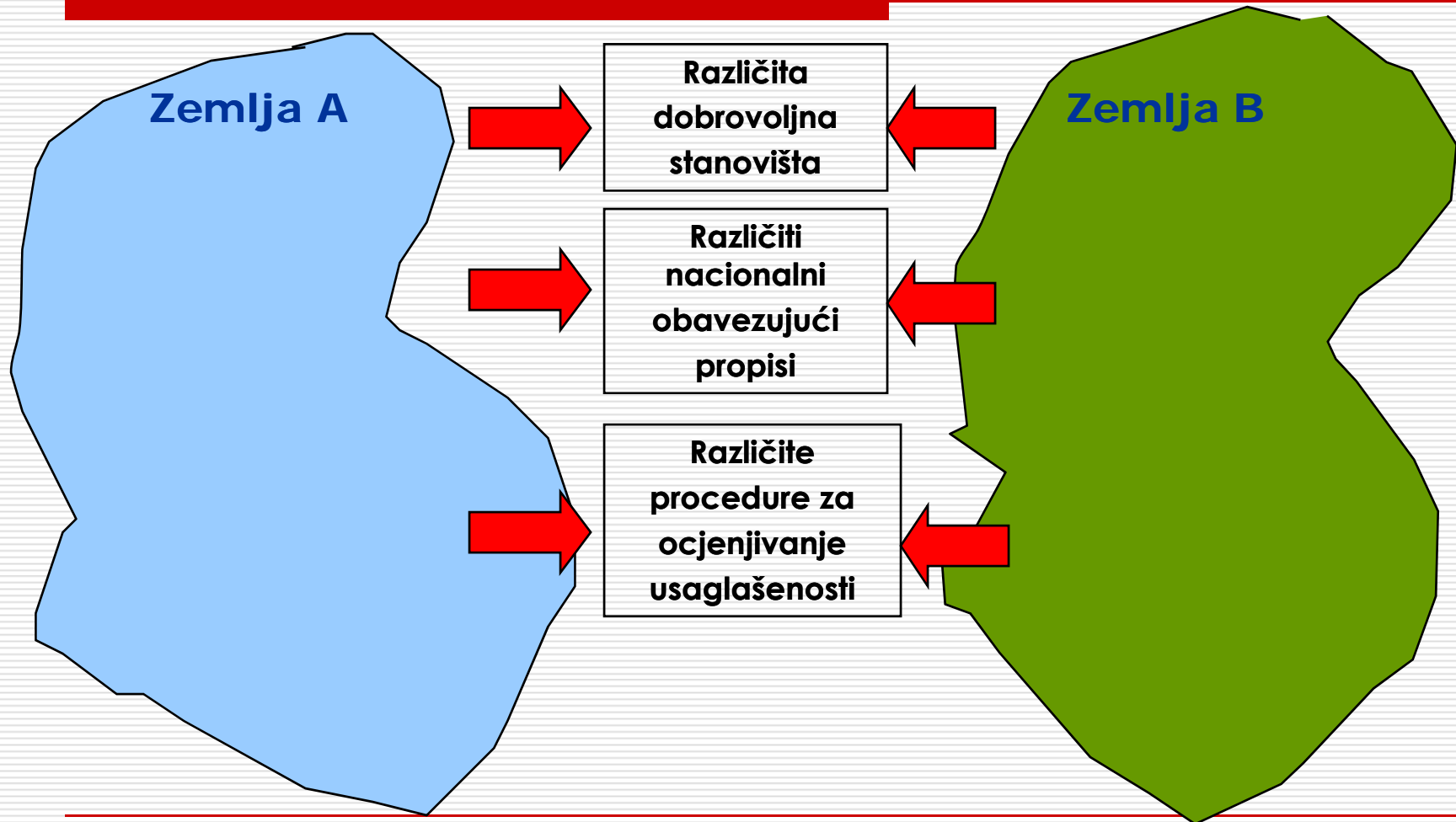
AKREDITACIJA, IZDAVANJE CERTIFIKATA I TESTIRANJE

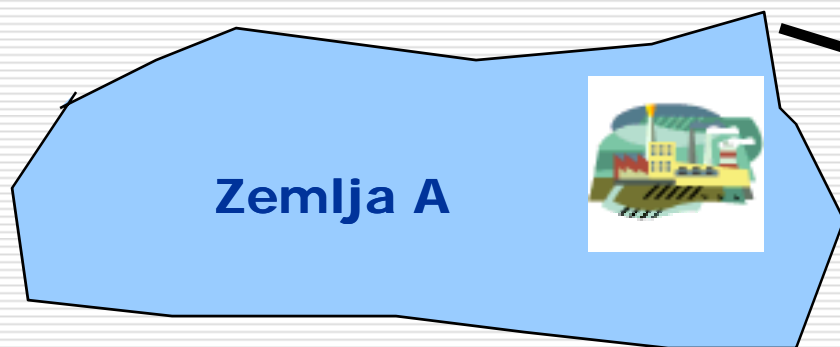
ZAHTJEVI

- CERTIFIKACIJA PREDUZEĆA:
INTEGRISANI UPRAVLJAČKI SISTEMI SERIJE ISO 9000, ISO 14000, OHSAS 18000; FSC-COC
- AKREDITACIJA LABORATORIJA PREMA ZAHTJEVU
MEĐUNARODNOG STANDARDA EN ISO/IEC 17025:2005
- CERTIFIKACIJA PROIZVODA:
PRIMJENA DIREKTIVA I STANDARDA EVROPSKE UNIJE
ZA TEHNIČKE INDUSTRIJSKE PROIZVODE

Tehničke barijere u trgovini

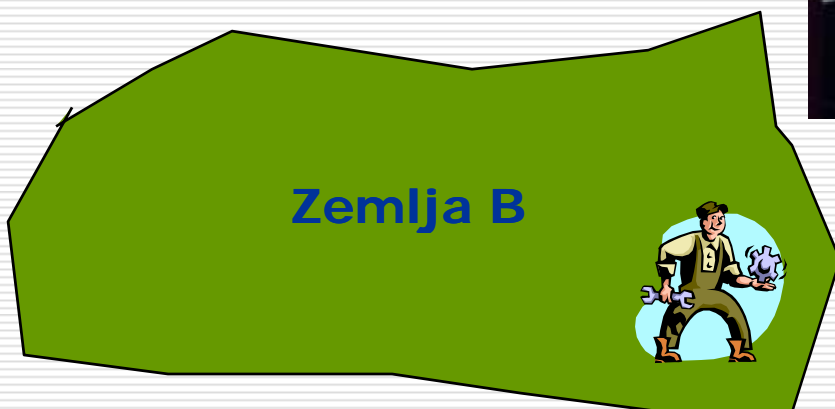

Tehničke barijere u trgovini- Primjer

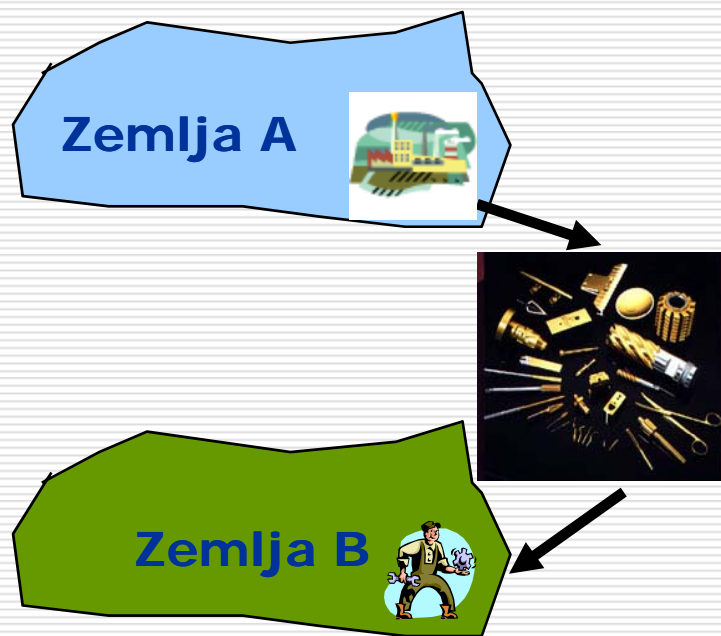

Presvučeni
rezní alat

- Visoka otpornost na habanje
- Povećanje postojanosti alata
- Povećanje produktivnosti

Tehničke barijere u trgovini- Primjer

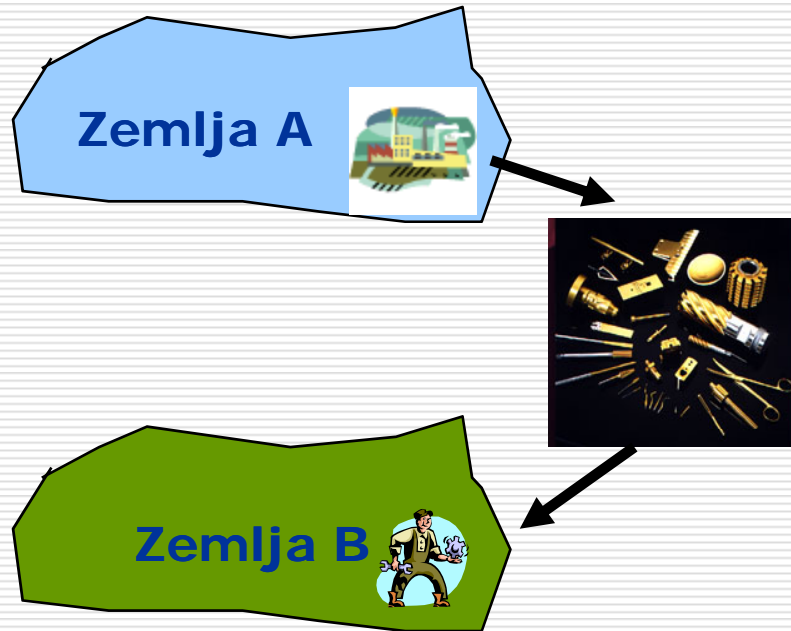

Kvalitet presvučenog reznog alata testiran je prema sopstvenim standardima kompanije koja se bavi presvlačenjem.

- performanse pri sječenju
- mogućnosti proizvodnje legure za presvlačenje
- adhezija sloja za presvlačenje

Rezultati testiranja su prihvaćeni u zemlji A

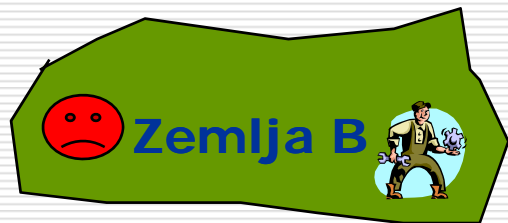
Tehničke barijere u trgovini- Primjer

Kupac u zemlji B

- Ne poznaje standarde prema kojima je kompanija koja se bavi presvlačenjem u zemlji A testirala kvalitet alata
 - nema povjerenja u rezultate testiranja kompanije koja se bavi presvlačenjem u zemlji A
 - insistiraće na novim testovima koje će uraditi ili izdati organ kome on vjeruje.
-

Tehničke barijere u trgovini- Primjer

Posljedice

- dodatni troškovi za nova testiranja
- gubitak vremena
- problemi između proizvođača i potencijalnih kupaca
- ne postoji povjerenje u testiranja i certifikate između država
- tržišna pozicija za oba partnera ne može da se ojača nikakav dogovor nije napravljen, iako postoje mnoge prednosti za oba partnera

Šta su posljedice?

- Tehničke barijere u trgovini povlače za sobom iscrpna, skupa i višestruka testiranja i izdavanja certifikata.
 - Ovo posebno predstavlja poteškoće za SME*, što je u vezi sa značajnim negativnim uticajem na lokalnu ekonomiju.
(*Small & Medium Enterprises – Mala i srednja preduzeća)
-

CERTIFIKACIJA PROIZVODA

- ❑ PROIZVODE OZNAČITI SA CE AKO ZA NIH POSTOJI DIREKTIVA NOVOG PRISTUPA;
- ❑ PRIJE TOGA ISPUNITI SVE ZAHTJEVE DIREKTIVA (SVAKA DIREKTIVA ODREĐUJE POSTUPAK ZA UTVRĐIVANJE USAGLAŠENOSTI);

OSNIVANJE I RAZVOJ LABORATORIJA

- Za certifikaciju pojedinih proizvoda, neophodno je prethodno izvršiti ispitivanja, prema zahtjevima direktiva i standarda EU koja se vrše u akreditovanim laboratorijama.
- Akreditacije se vrše prema zahtjevu međunarodnog standarda EN ISO/IEC 17025:2005.

Akreditacija –što je to?

- Akreditacija je međunarodno priznati način dokazivanja osposobljenosti za ocjenjivanje usaglašenosti;
- Akreditacija organa za ocjenjivanje usaglašenosti uređena je serijom standarda ISO/IEC 17000;

Akreditacija –zašto?

- Povjerenje u tehničkim pitanjima ne može se nametnuti zakonski, već se mora zasnovati na međusobnom priznavanju i uvažavanju;

- Uvođenjem procesa akreditacije omogućuje se:
 - Usaglašavanje nacionalne ispitne i mjerne infrastrukture, što čini njihov rad transparentnim i efektivnim;
 - Povećanje i potvrda osposobljenosti laboratorija;
 - Osiguranje regionalnog i međunarodnog prihvatanja ispitnih/umjeravanih rezultata i certifikata;

Standard EN ISO/IEC 17025

- Globalizacija trgovine utiče na razvoj nacionalnih ispitnih i mjernih infrastruktura;
- Cilj je postaviti temelje za uspostavu povjerenja u kvalitet proizvoda i na taj način olakšati međunarodnu trgovinu;
- Poglavlja:
 - 1.Područje primjene;
 - 2.Upućivanje na druge normativne dokumente;
 - 3.Nazivi i definicije;
 - 4.Zahtjevi koji se odnose na upravljanje;
 - 5.Tehnički zahtjevi ;

Postupak akreditacije laboratorije

- ❑ **Priprema laboratorije-** Prvi korak za projekat akreditacije je odluka rukovodstva laboratorije o postupku akreditacije. Rukovodstvo laboratorije prema svojim finansijskim mogućnostima, broju i stručnosti osoblja određuje metode i područje akreditacije;
- ❑ **Potrebna dokumenta** - Dokumentacija opisuje ispunjavanje zahtjeva standarda BAS EN ISO/IEC 17025:2006, koji se odnose na: organizaciju, sistem kvaliteta, upravljanje dokumentima i zapisima, stručnost i obučenost osoblja, tehničku osposobljenost i metode ispitivanja.;
- ❑ **Podnošenje zahtjeva za akreditaciju-**Zahtjev za odobravanje akreditacije podnosi se BATA-i, direktno ili preko ispostava u Entitetima (Republika Srpska i Federacija BiH), na odgovarajućim obrascima koje BATA dostavlja Organu (Laboratoriji) na njegov zahtjev;

Akreditacija u BiH

- 23. maja 2001. godine, Skupština BiH usvojila je Zakon o akreditaciji B i H - Prema ovom Zakonu mogu se akreditovati sljedeći organi za ocjenjivanje usaglašenosti:
 - Laboratorije za ispitivanje i kalibracije;
 - Organi koji obavljaju certifikaciju proizvoda;
 - Organi koji obavljaju certifikaciju sistema kvaliteta;
 - Organi koji obavljaju certifikaciju sistema upravljanja zaštitom životne sredine;
 - Organi koji obavljaju certifikaciju osoblja;
 - Inspekcijska organi;

- 17. aprila 2002. godine Skupština BiH usvojila je Zakon o osnivanju Instituta za akreditaciju B i H - Ovim zakonom osnovana je kao samostalna institucija Institut za akreditaciju B i H (BATA), kao organ državne uprave za provođenje Sistema akrediacije B i H;

Trenutna situacija u B i H

Pregled akreditovanih organa za ocjenjivanje usaglašenosti u BiH na dan 29.04.2011. godine je sljedeći (www.bata.gov.ba):

- Prema standardu BAS ISO/IEC17020 - 10 Inspekcijskih tijela;
- Prema standardu BAS EN45011 - 2 Tijela za certifikaciju proizvoda;
- Prema standardu BAS EN ISO/IEC17025 - 6 Kalibracionih laboratorija;
- Prema standardu BAS EN ISO/IEC17025 - 21 Ispitnih laboratorija;

Zaključak

- ❑ Za certifikaciju proizvoda neophodno je prethodno izvršiti ispitivanja, koja se vrše u akreditovanim laboratorijama. Ova ispitivanja se izvode prema zahtjevima direktiva i standarda EU.
- ❑ Laboratorije koje se koriste za ispitivanje trebaju biti akreditovane prema zahtjevu međunarodnog standarda ENISO/IEC 17025:2005, da bi bile u mogućnosti da prate zahteve novih standarda za certifikaciju proizvoda;
- ❑ Kao zemlja koja teži punopravnom članstvu u Evropskoj uniji, mi smo dužni da usaglašavamo naše propise, opremu i ponašanje sa propisima Evropske unije;
- ❑ Zato je osnivanje i kontinualan razvoj laboratorija za ispitivanje i certifikacija proizvoda, jedan od nužnih preduslova sveobuhvatnog razvoja, uklanjanja tehničkih barijera u trgovini i razvoja sveukupne industrijske proizvodnje;

Hvala na pažnji

Više informacija-kontakt:

Prof.dr Vid Jovišević

Univerzitet u Banjoj Luci, Mašinski fakultet, Banja Luka

Ul. V. Stepe Stepavića 75, 78 000 Banja Luka

tel.: ++387 51 462 400

Mob.tel. ++387 65 587 379

fax: ++387 51 465 085

E-mail: vid.jovisevic@blic.net